

Institutionen för vårdvetenskap och sociologi

Lagförslag Ds 2008:18

Lagen om stöd till anhöriga som vårdar någon närstående.

Susanne Furuström
Karin Larsson

Examensarbete 15 p
VT- 08

Sociala Omsorgsprogrammet 120 p
Handledare Julian Illicki

**Högskolan i Gävle
Institutionen för vårdvetenskap och sociologi
VT 08**

Titel: **Lagförslag Ds 2008:18
Lagen om stöd till anhöriga som vårdar någon närstående.**

Skrivet av: **Furuström, Susanne
Larsson, Karin**

Handledare: **Ilicki, Julian**

Abstract

Syftet med denna uppsats är att undersöka om lagförslag Ds 2008:18 kan innebära att Gävle Kommun, som har ett väl utvecklat anhörigstöd, kan komma att begränsas i sitt arbete i form av detaljstyrning.

Behovet av ett gott stöd för anhöriga har blivit alltmer uppenbart. Stöd till anhöriga är viktigt såväl ur den anhöriges som ur samhällets synpunkt. För anhöriga handlar det om att få stöd och känna uppskattning för de insatser de gör för en närstående. Det handlar om den anhöriges behov av vila och att få tid över för personliga angelägenheter men även om kunskaper och färdigheter för att kunna behärska situationen på bästa sätt. Med det nya lagförslaget Ds 2008:18 finns förväntningar om att underlätta för de som vårdar och sörjer för någon närstående. Den ger kommunerna som i dag endast har en lag som säger att kommunen *bör* erbjuda stöd till anhöriga istället en *skyldighet* att erbjuda stöd och hjälp. Vi formulerade en hypotes som menade att lagen kan leda till att kommuner med väl utvecklat anhörigstöd kan komma att begränsas eller ”styras” av nya bestämmelser. I Gävle kommun har man utarbetat ett väl fungerande anhörigstöd där man i dag arbetar utifrån ett individanpassat tänk med flexibla lösningar. Ingen lösning är bra för alla, menar personalen, och de utgår ifrån att alla människor är unika och har olika behov. Vi tror att lagen kan tillföra ramar och bestämmelser som kan leda till att detta individanpassade arbetssätt går förlorat.

Det vi kom fram till var att anhörigstödjarna i Gävle kommun känner en rädsla inför lagförslaget och de förändringar som det innebär. De tror att lagförslaget kommer att innebära förändringar i form av krav på dokumentation, krav på handläggning och förändringar i form av mindre valfrihet i arbetsutformningen. Politiker i omvårdnadsnämnden tror att lagförslaget kan komma att påverka stödet i de kommuner som har ett fungerande stöd i dagsläget och att det inte bara finns positiva effekter av lagförslaget. De anhöriga som vi intervjuat menar att de har svårt att se konsekvenserna av lagförslaget eftersom de inte har någon större inblick i anhörigstödet utformning.

Innehåll

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Stöd till anhöriga som vårdar närstående.....	2
1.3 Problemformulering/Hypotes	2
1.4 Syfte	2
1.5 Frågeställningar.....	3
2. Om Anhörigstöd.....	4
2.1 Begreppet Anhörig.....	4
2.2 Vad säger lagen.....	4
3. Tidigare forskning.....	5
3.1 Litteratur	5
3.2 Anhörig 300	6
3.3 Anhörigstödet i framtiden.....	6
4. Teoretiska utgångspunkter	8
4.1 Homans utbytesteorin	8
5. Metod	10
5.1 Metodpresentation.....	10
5.2 Urval	10
5.3 Genomförande.....	10
5.4 Analysmetod	10
5.5 Etiska överväganden	12
6. Resultat	14
6.1 Intervju med personal och politiker	14
6.2 Intervju med anhöriga.....	16
7. Analys och diskussion.....	19
7.1 Brister i vårt arbete.....	20
7.2 Vår hypotes	20
7.3 Sammanfattning av resultat.....	21
7.4 Analys och Teorianknytning.....	21
7.5 Slutsats	23
8. Referenser	24
Bilaga 1- Lagen om personer som vårdar eller stödjer närstående.....	26
Bilaga 2 - Samtyckesblankett till personal på Anhörigcenter samt ordförande i Omvårdnadsnämnden	27
Bilaga 3 - Frågor vid intervju med chef över den förebyggande verksamheten i Gävle, Kerstin Weivert och verksamhetschef på anhörigcenter i Gävle, Stina Nordström	28
Bilaga 4 - Frågor vid intervju med ordförande i omvårdnadsnämnden, Vivi-Anne Sundqvist.....	29
Bilaga 5 – Samtyckesblankett till anhöriga	30
Bilaga 6 – Frågor vid intervju med anhöriga.....	31

1. Inledning

1.1 Bakgrund

I denna uppsats avser vi att undersöka hur Regeringens lagförslag Ds 2008:18 kan komma att påverka framtidens anhörigstöd i Gävle kommun. I Gävle kommun har man arbetat mycket med att utveckla anhörigstödet under en längre period. På Gävle Kommuns hemsida finns beskrivningar som visar vad som finns att tillgå för den som är anhörig. Vi kommer att i vår uppsats koncentrera oss på just Gävle Kommun och vad lagförslaget kan innebära för förändringar för deras del.

I flera av de äldre svenska landskapslagarna kan vi läsa om hur barnen hade ansvar för att vårda sina äldre och sjuka föräldrar. Det fanns, på den tiden, inga ålderdomshem och heller ingen hemtjänst. För att de äldre och sjuka inte skulle hamna på gatan, sa lagen att barnen skulle ansvara för sina föräldrars omsorg. Om inte denna lag följdes kunde barnen dömas till böter, d.v.s. de kunde bli tvungna att betala en summa pengar till kyrkan. En del äldre hade pengar och kunde på så sätt "köpa" vård av någon släkting eller bekant, men de som inte hade några ekonomiska resurser fick lita på att barnen tog hand om dem (Holgersson 2004). Under 1600-talet utvecklades "fattigstugorna" där kyrkan tog ansvaret för de äldre som inte hade möjlighet till hjälp från annat håll och allt eftersom började vården av de äldre falla på bygdens ansvar. I dag erbjuder alla svenska kommuner hjälp och stöd till de äldre: hemtjänst, särskilt boende eller annan stödform finns att tillgå. Men trots detta väljer många att sörja för sina äldre själva, så som människan gjorde "förr i tiden" (ibid. 2004).

Allt fler vårdar sina anhöriga oavlönat i hemmet och detta sker under mycket pressade förhållanden. Socialstyrelsen (1998-26-09) beskriver i sin rapport *Stöd till äldres anhöriga* hur människan lever längre i dag än vad den gjort tidigare. Många är mycket sjuka och dessa vårdas ofta i hemmet av någon närstående. År 2005 vårdades närmare 80000 dementa i egna hem av någon närstående och enligt Socialstyrelsen kommer denna siffra att öka ytterligare. Man förutspår att från och med år 2020 kommer siffran öka i dramatisk takt. (ibid. 1998).

Kommunerna har i dagsläget ingen skyldighet enligt lag att stödja de anhöriga men *bör* erbjuda avlastning och stöd. (Socialtjänstlagen 5 kap § 10). I dagstidningar kan vi följa debatten om de anhörigas situation där det ofta går att läsa om uppgivenhet och förtvivlan över bristen på hjälp från Sveriges kommuner. Många beskriver att de är förtvivlade över hur situationen ser ut i dag och kräver en ändring i lagen som "tvingar" kommunerna att stödja anhöriga (Lindberg & Nilser 2008, Nilsson 2005). I dagsläget finns ett förslag på ändring av socialtjänstlagen som innebär att kommunerna skall erbjuda stöd och hjälp till de som vårdar anhöriga i hemmet. (Regeringsproposition 2008/09:82)

När denna uppsats färdigställs har lagförslag Ds 2008:18 blivit en lag (se bilaga nr:1) som började gälla i januari år 2009. Vi tar dock ingen hänsyn till detta eftersom uppsatsen blev färdig innan detta skedde.

1.2 Stöd till anhöriga som vårdar närstående

I proposition 2008/09:82 som författats av Näringsminister Maud Olofsson samt Folkhälsominister Maria Larsson (2008) kan vi läsa följande:

”Regeringen vill tydliggöra i socialtjänstlagen att de anhöriga ska få bättre stöd. Därför föreslår vi en ändring i socialtjänstlagen för att skärpa kravet på att kommunerna stödjer och avlöser anhöriga som vårdar sina närstående. Från nuvarande formulering, att socialnämnden bör erbjuda stöd till att socialnämnden ska erbjuda ett sådant stöd. Det görs för att underlätta för alla dem som vårdar närstående. Målet är att såväl anhöriga som de som vårdas måste känna sig mer trygga.”

(Regeringsproposition 2008/09:82)

Förslaget syftar inte till att tvinga anhöriga att utföra mer insatser utan den kommer att göra det lite enklare för dem som av fri vilja utför insatser. Skälet för en tydligare reglering är att det är nödvändigt att ge anhöriga ett stöd och en bekräftelse för det arbete som de gör. Det ligger i allas intressen att förebygga att de som vårdar blir utslitna fysiskt men också psykiskt och genom avlösning orkar de anhöriga längre. Ett tydligare anhörigstöd syftar till att förebygga att också den anhöriga behöver omfattande omsorgsvård- och stödinsatser i framtiden (ibid. 2008).

1.3 Problemformulering/Hypotes

Om lagförslag Ds 2008:18 går igenom innebär det att kommunerna får *en skyldighet* att värna om de anhöriga som vårdar någon närstående. I vår hypotes, menar vi, att i de kommuner som har gjort satsningar för att stödja anhöriga kan eventuell detaljstyrning leda till att anhörigstödet utformning begränsas. I vår intervju med anhörigkonsulenterna Kerstin Weivert och Stina Nordström (se sid.17) framkommer en viss rädsla inför lagändringen. Personalen uttrycker en oro inför lagens riktlinjer och ramar. Då man i dag arbetar utifrån individens behov där man ger ett anpassat stöd, ser personalen på anhörigcenter att regler och styrda ramar kan komma att förändra hur de i dag arbetar. Vi kan dock i vårt förarbete inte se hur denna eventuella detaljstyrning kan se ut. Vi finner heller inte några indikationer på att en detaljstyrning kommer att utarbetas. Det är personalen på anhörigcenter som uttrycker dessa farhågor. I en undersökning gjord av socialstyrelsen beskrivs att det är avlastning, dagvård och avlösning i hemmet som kommunerna prioriterar när det gäller anhörigstödet. På Anhörigcenter i Gävle kommun beskriver personalen att de arbetar med individuella lösningar och individuella stödformer, de har inga färdiga lösningar att utgå ifrån utan de anpassar stödet efter individens behov. Vi tror att en mer detaljstyrd utformning av hur Anhörigcenter ska jobba kan komma att innebära stora förändringar och inskränkningar i det arbete de nu utför, d.v.s. att lagen kan leda till fler standardiserade stödformer med mindre möjlighet att se till varje individs särskilda behov.

1.4 Syfte

Vi vill undersöka om lagförslaget (Ds 2008:18) kan innebära att Gävle Kommun, som har ett väl utvecklat anhörigstöd, kan komma att begränsas i sitt arbete i form av detaljstyrning?

1.5 Frågeställningar

1. Vad tror personalen på Anhörigcenter i Gävle kommun att lagförslag Ds 2008:18 kan innebära för deras fortsatta arbete med stödet till anhöriga?
2. Vad tror politikerna i Gävle kommun att lagförslag Ds 2008:18 kan innebära för deras kommande satsningar inom området stöd till anhöriga?
3. Vad tycker anhöriga om Lagförslag Ds 2008:18?

1.6 Avgränsningar

Vi har valt att koncentrera oss på endast Gävle kommun för att man i kommunen gjort medvetna satsningar på anhörigstödet och för att man i Gävle har ett väl utarbetat anhörigstöd. Vi vill genom denna uppsats se hur de som arbetar med anhörigstöd i kommunen samt ansvariga politiker ser på lagen och vad de tror lagförslaget kan innebära för deras del. Anledningen till att vi inte gör en jämförande studie är att vi har en begränsad tidsram. Vår uppfattning är att kommunerna i Sverige har satsat olika på utformningen av stödet beroende på storlek eller antalet invånare. När vi samtalat med anhöriga har vi inte haft några krav på att deras hemkommun måste vara Gävle eftersom vi enbart frågat vad de anser om lagförslaget och hur de tycker att ett bra anhörigstöd skall vara utformat.

2. Om Anhörigstöd

2.1 Begreppet Anhörig

Så här definierar socialstyrelsen begreppet anhörig:

”Den person som inom familjen, släkten eller vänskretsen som hjälper närstående som på grund av ålder, sjukdom eller handikapp inte längre kan klara sig på egen hand. Anhörigvårdare kan vara make/maka, förälder, barn, barnbarn, sammanboende vän eller annan närstående. De kan ha gemensamt eller separat boende. Det kan vara en eller flera personer som står för vård och omsorg till en vårdtagare och därigenom ses som en anhörigvårdare i vårdrelationen. Definitionen sträcker sig även utom de blods- och arvsband som oftast förknippas med begreppet anhörig.”

(Socialstyrelsen 2004:50)

2.2 Vad säger lagen

Socialtjänstlagen 5 kapitlet 10 §

”Socialnämnden bör genom stöd och avlösning underlätta för dem som vårdar närstående som är långvarigt sjuka eller äldre eller som har funktionshinder.”

(Bergstrand 2006:53)

I dag ser lagen ut som ovan. Kommunerna har ingen skyldighet att erbjuda stöd till anhöriga, inte heller finns några direktiv för hur stödet skall utformas. I Socialstyrelsens rapport *Stöd till äldres anhöriga - En nationell kartläggning* (1998) beskrivs hur detta kan innebära att man i besparingssyfte prioriterar bort satsningar på anhörigstöd eller inte utvecklar etablerade verksamheter. Med lagen har riksdagen velat synliggöra behovet av ett bra stöd till anhöriga som vårdar någon närstående.

3. Tidigare forskning

3.1 Litteratur

Det är svårt att finna någon tidigare forskning om ämnet anhörigstöd eftersom det är ett relativt nytt ämne. Det är först på 2000-talet som någon forskning bedrivits inom området. Vi kan dock se att ämnet i dagsläget blir mer och mer uppmärksammat och att forskning nu bedrivs. Vi har i vår studie använt oss av olika böcker som tar upp ämnet, rapporter från Socialstyrelsen samt en C-uppsats som beskriver hur anhöriga upplever sin roll som anhörigvårdare till dementa.

Enligt Lennart Johansson, docent vid Hälsohögskolan i Jönköping, finns det anledning att satsa ytterligare på anhörigstödet. Han menar att trots det stora genombrottet som skett i utvecklingen av stödet, har det gått relativt trögt och utbudet av tidigare forskning är litet. Han menar att kunskapen om anhörigstöd ökar men fortfarande saknas forskning om huruvida stödet som erbjuds har någon effekt. Det kan vara svårt att göra pålitliga undersökningar inom ämnet eftersom mörkertalet av anhöriga som vårdar någon närstående är stort (Johansson 2008).

Johansson & Isaksson (2006) beskriver i C-uppsatsen *Familjemedlemmars upplevelser av demensproblematik i ett relationsperspektiv* hur anhöriga till dementa kan uppleva situationen av att vårda en familjemedlem som lider av demens. Författarna menar att alla blir lidande av situationen och att alla i familjen behöver stöd av något slag för att orka med. Vidare framkommer att den som vårdar ofta upplever att han/hon försummar den anhörige och att denne inte hinner med resterade familjemedlemmar och att stödet som kommuner och frivilligorganisationer erbjuder uppskattas och värderas högt (ibid.).

Det är svårt att finna några studier eller undersökningar om huruvida den nya lagen kan komma att påverka stödets utformning och vad detta innebär för anhöriga. Eftersom lagförslaget är så nytt har inga undersökningar gjorts. Johansson (2007) beskriver i boken *Anhörig - Omsorg och stöd* hur anhöriga kan uppfatta stödet som alldeles för allmänt och att det inte passar just deras behov. Han menar att det kan ligga i anhörigvårdarnas intresse att fråga varje individ vad det är för insatser han/hon behöver och inte bara beskriva vilka insatser som finns att få. Just denna ”generella” stödform kan vara en anledning till varför den anhörige tackar nej till stödet (ibid. 2007).

Vidare beskriver Johansson (2007) hur lagförslaget kan innebära stora skillnader i stödets utformning, jämfört med hur det bedrivs i dag. I dagsläget är det engagemang som driver människor att arbeta med Anhörigstödet. Kommunerna väljer själva hur mycket de ska satsa på stödet och det är de som arbetar som driver fram frågan. Det är personalen och frivilligorganisationer som bygger upp en fungerande verksamhet. Han beskriver två scenarion, moroten och piskan. Att arbeta frivilligt och att kommunen, av egen kraft och av egna intressen, väljer att satsa på stödet till anhöriga leder till ett kreativt klimat. Man har redan byggt upp samarbetsformer och skapat kontakter mellan olika aktörer vilket leder till att fortsatt arbete lättare kan utvecklas. När det gäller det Johansson beskriver som piskan, skulle lagförslaget innebära att kommuner blir ålagda att utveckla sitt

anhörigstöd. Detta innebär att aktiva satsningar måste prioriteras från kommunernas sida. I kommuner där anhörigstödet inte är särskilt utvecklat, eller är obefintligt kommer således lagförslaget vara gynnande (ibid. 2007).

Johansson menar att lagförslaget leder till krav på handläggning och dokumentation. Han menar att detta skapar möjlighet till uppföljning och utvärdering av anhörigstödet.

”Det är inte givet att det utbud av stödinsatser som erbjuds anhöriga passar, eller att de erbjuds på villkor eller har den kvalitet som anhöriga önskar. Att anhöriga tackar nej till stöd understryker att detta kan förekomma ofta.”

(Johansson 2007:101)

3.2 Anhörig 300

Om vi läser Socialstyrelsens rapporter har anhöriga under senare år blivit ett mer uppmärksammat ämne. Redan 1987 uppmärksammade regeringen att de anhöriga spelade en viktig roll i vårt samhälle, att de hade rätt till förbättrat stöd och man konstaterade att många anhöriga arbetar i det tysta. 1997 beslöt man att avsätta 7,5 miljoner kronor till kommunerna runt om i Sverige för att förbättra sitt anhörigstöd eller, för de kommuner som helt saknade anhörigstöd, utveckla stödet till anhöriga. Det visade sig att detta inte var tillräckligt och 1998 tog regeringen beslutet att avsätta 300 miljoner kronor för att förbättra stödet och hjälpen till de anhöriga som vårdar någon närstående. Detta kom att kallas *Anhörig 300* och pågick under åren 1999-2001. Den främsta målsättningen var att genom ett långsiktigt arbete stödja och underlätta samt medverka till en ökad livskvalitet för familjer och närstående. Socialtjänstlagen hjälpte till i arbetet med att synliggöra de anhöriga genom att 1998 göra ett tillägg i lagen som sade att varje kommun bör stödja och avlösa anhöriga (Socialstyrelsen 2005- 131-1).

Generellt sett kan man inte betrakta de anhöriga som en homogen grupp utan man måste se till varje individs behov. Att sätta sig in i problemet samt träffa de anhöriga för samtal som ledde till anpassad hjälp ansågs därför vara viktigt. Därför satsades det mycket på utbildning och handledning inom ämnet. I kommunerna gjordes satsningar på uppsökande verksamhet som gick ut på att, redan på ett tidigt stadium, nå ut till anhöriga till långvarigt sjuka, äldre eller handikappade (ibid. 2005).

3.3 Anhörigstödet i framtiden

I socialstyrelsens rapport (2004-123-8) *Framtidens anhörigomsorg* beskrivs hur anhöriga kommer att spela en större roll i framtidens omsorg. Eftersom denna grupp i dag utgör en mycket stor del av omsorgen och denna siffra bara kommer att öka finns det alltså mycket att tjäna på att satsa på Anhörigstödet. I rapporten påpekas att ungefär 80 % av omsorgen kommer ifrån någon anhörig. Om alla dessa människor en dag ger upp eller inte orkar mer skulle kostnaderna för kommunen komma att öka drastiskt. Kraven på omsorgen skulle öka och detta skulle leda till ökade kostnader för kommunen, en kostnad som kommunen kanske inte har råd med (ibid. 2004).

Nilsson (2005) beskriver i sin magisteruppsatts *Anhörig eller anställd personal? Vilken vård efterfrågar äldre när de drabbas av sjukdom* hur det kan komma att se ut i framtiden. Hon menar att hälso- och sjukvården har kommit i fokus delvis på grund av

nedskränningar och att detta kan leda till att människan i framtiden till stor del kan komma att vara beroende av sina anhöriga. I hennes undersökning framkommer att människor i framtiden helst vill att stödinsatserna kommer i från anhöriga men med hjälp av omsorgspersonal. Vidare framkommer att stöd till anhöriga har blivit en viktig politisk fråga, satsningar sker för att föra stödet framåt och politikerna har insett att det finns stora anledningar att satsa på denna grupp. Nilsson (2005) menar att det med stor sannolikhet skulle leda till en ekonomisk kris om större delen av antalet äldre som vårdas i hemmet helt plötsligt skulle behöva plats på särskilt boende.

4. Teoretiska utgångspunkter

4.1 Homans utbytesteori

George Homans (1919-1989) omnämns som den sociologiska utbytesteorins fader. Utbytesteorin är en sociologisk teori om den mänskliga samvarons natur. Huvudtanken i denna teori är att allt socialt beteende kan definieras som interaktion mellan två eller flera individer. Teorin bygger på ett givande och ett tagande. I sin bok *Upptäckt och förklaring i samhällsvetenskaperna* (1969) beskriver Homans hur människor agerar i samspel med varandra och hur önskan om belöning eller rädslan för bestraffning ibland kan styra människans val av agerande.

”Om en respons (handling) tidigare följts av en belöning under speciella omständigheter (stimuli), kommer frekvensen och sannolikheten för handlingens återupprepande att öka, då likartade omständigheter på nytt föreligger.”

(Homans 1969:37)

I citatet ovan belyser Homans hur det ömsesidiga samspelet ofta sker med en omedveten baktanke. Han menar att samspelet bygger på förväntningar och belöningar och att det är dessa förväntningar om belöning som gör att människor är benägna att upprepa handlingarna (ibid. 1969).

Homans har utformat ett antal psykologiska postulat, d.v.s. grundsatser i teorier som man utgår ifrån men inte bevisar. Dessa är väl etablerade inom inlärningsteori och nedan följer några av dessa, de postulat som vi anser berör vår teoretiska utgångspunkt:

- När en handling följs av en belöning ökar dess frekvens eller sannolikhet för att den ska upprepas.
- Ju högre belöningen värderas av individen, desto mer benägen är denne att utföra handlingen.
- I de fall belöningen har ett negativt värde minskar sannolikheten för att handlingen ska utföras igen

(Homans 1969:36-46)

Enligt Karlen & Thorgren (2005) finns många användningsområden för Homans utbytesteori. I sin C-uppsats *Samverkan i strategiska SME – nätverk - Ett utbytesteoretiskt perspektiv* (2005) har de för avsikt att undersöka hur SME (strategiska multilaterala) nätverk kan användas för att underlätta i utbyten mellan olika aktörer. De refererar till Homans utbytesteori som *Social Exchange Theory*. Där menar Homans att aktörer som ger något till en annan människa har för avsikt att få något åter. Han menar att människor som erhåller tjänster har stor press på sig att återbörda dessa tjänster (ibid. 2005).

Vi har valt att använda oss av Homans utbyteteori i vårt arbete eftersom relationen mellan politiker, anhängcenter och anhänga är beroende av varandra och i den relationen ger man och man tar. Om kommunen beviljar ekonomiskt stöd till Anhängcenter och verksamheten på centret erbjuder stöd till anhänga, skapas en möjlighet för kommunen att profilera sig som en attraktiv kommun. När anhänga känner stöd och uppmuntran från Anhängcenter får de kanske den lilla belöning som behövs för att orka vårda ytterligare ett tag. Vi ställer oss dock kritiska till huruvida teorin omfattar *all mänsklig relation*, som Homans beskriver det. Det är ett rimligt antagande att människan ibland utför handlingar av omtanke eller kärlek, utan att kräva något tillbaka.

Att vårda en anhäng som man ofta har starka känslomässiga band till, är oftast en självklarhet för den som vårdar. Man känner glädje över att kunna hjälpa den man tycker om, och kanske har man gett denne ett löfte om att älska i nöd och lust. Att förstå Homans utbyteteori på den nivån är lätt, att ge något till någon annan för att få glädje och tacksamhet tillbaka är en ”god affär”. Enligt Homans teori är allt socialt beteende en interaktion mellan människor, en slags bytesaffär.

När tröttheten sätter in och man inte längre får glädje och tacksamhet tillbaka, beroende på att den man vårdar är dement eller aggressiv, betyder stödet från andra eller avlösning mycket för den som vårdar. Får man stöd genom gruppsamtal med andra i samma situation eller uppmuntran i form av avlastning ibland, kan detta innebära att man orkar ett tag till. Om de som vårdar någon närstående inte skulle ges möjlighet till uppmuntran och stöd från kommunen, skulle detta kunna leda till att allt färre orkar fortsätta. Om man ser till hur många som vårdar någon närstående i hemmet skulle detta kanske leda till att kostnaderna för kommunen skulle skjuta i höjden och de särskilda boendeformer som finns skulle inte räcka till.

Om lagförslag Ds 2008:18 innebär att personal inom anhängstöd måste börja dokumentera besök och stödsamtal kan det leda till att färre väljer att ta kontakt med anhängcenter p.g.a. rädsla för att det man säger skrivs ner. Om stödet inte kan utformas individuellt som det görs idag utan sker med riktlinjer och lagar kan detta leda till att stödet inte utformas efter behovet. Att ge anhänga den lilla belöning som behövs för att dessa ska orka fortsätta sin gärning är i dagsläget en god och billig affär för kommunen, sett ur Homans perspektiv.

5. Metod

5.1 Metodpresentation

I denna uppsats har vi valt att använda ett kvalitativt angreppssätt med halvstrukturerade intervjuer samt litteraturgenomgång av befintlig litteratur om ämnet. Den kvalitativa forskningsintervjuns mål är att uppfatta olika subjekts beskrivningar och aspekter av den specifika upplevelsevärlden med hjälp av ord.

Valet av denna metod anser vi skapar grund för en djupare förståelse och bredare insikt i informanternas vardag och situation. Anledningen till att vi valde halvstrukturerade intervjuer var att vi ville ge informanten större möjlighet att diskutera fritt angående tankarna kring lagförslaget. Avsikten var att för oss skapa fler infallsvinklar och möjliggöra att vår insikt i deras arbete vidgades. Detta gör sammantaget att vi kan finna svaren på vår frågeställning. En svårighet vid undersökningen som måste vägas in som en viktig aspekt i sammanhanget och framför allt i resultatet är att de informanter vi intervjuat å ena sidan tillhör en professionell yrkeskår och andra sidan emotionellt engagerade anhöriga. Vi valde att inte arbeta med enkäter beroende på att våra intervjupersoner var så få till antalet.

5.2 Urval

Vi har valt att koncentrera vår studie till Gävle kommun eftersom satsningar har gjorts i kommunen tidigare som gör att anhörigstödet i Gävle är väl utvecklat. Att genomföra någon större studie med flera inblandade kommuner skulle vara alltför tidskrävande och omfattande.

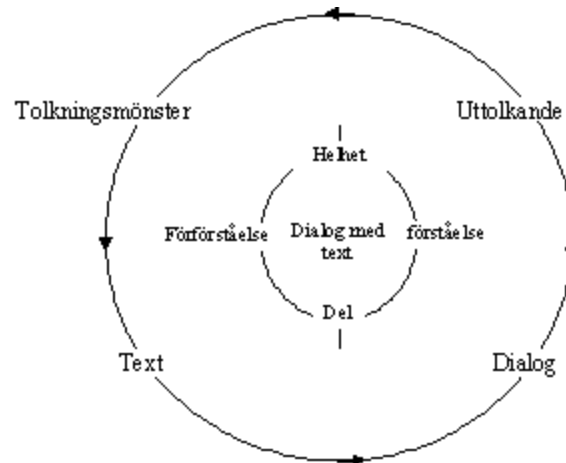
5.3 Genomförande

Vi började med att kontakta Kerstin Weivert som är chef för den förebyggande verksamheten i Gävle och bokade tid för en intervju med henne på Anhörigcenter. Hon har arbetat med anhörigstödet i Gävle i många år och vi trodde att hon skulle kunna tillföra mycket till vår undersökning. Vid intervjutillfället medverkade även Stina Nordström som är verksamhetschef för centret. Hennes medverkan var på Kerstin Weiverts initiativ men hennes kunskap inom området var bred och hon kunde hjälpa oss förstå hur stödet till anhöriga utformats. Vi träffades på anhörigcentret och intervjun genomfördes som planerat i grupp och pågick ca 2 timmar. Vidare kontaktade vi Ordförande i Omvårdnadsnämnden i Gävle, Vivi-Anne Sundqvist, för en intervju. Hennes engagemang kring ämnet fick oss att vilja träffa henne. Vi har även kontaktat två anhöriga, ej hemmahörande i Gävle kommun, som vårdar någon närstående. Intervjuer med anhöriga har skett informanternas hem och de valde att vara helt anonyma. Övriga intervjupersoner hade inga invändningar mot att deras namn publicerades i denna studie.

5.4 Analysmetod

Vi har valt att använda hermeneutik i vår tolkning av svaren samt av litteraturen. Hermeneutik betyder tolkningslära eller förståelselära. Att använda hermeneutisk tolkningsansats innebär att man jämför delar av en helhet där delen påverkas av helheten och helheten i sin tur påverkar delen i den hermeneutiska cirkeln.

Enligt Alvesson & Sköldbberg (2008) utgår hermeneutiken alltid från att verkligheten och dess överensstämmande är tidigare tolkad fakta. Man kan genom att studera kontext från tidigare tolkning omtolka kontexten och därigenom finna nya tolkningar och finna förståelse och skapa en ny frågeställning. Målet för forskaren är att få en ökad eller ändrad förståelse för problemet. Texten blir genom tolkningsprocessen till fakta och det är då enligt Alvesson & Sköldbberg (2008) resultatet av processen och inte längre utgångspunkten. (Alvesson & Sköldbberg 2008)

Figur 1. Hermeneutisk Cirkel
(Kristensson, Lundgren & Wikner 1997:3)

Syftet med att använda en sådan tolkningsansats leder till ökad förståelse för händelser och situationer. Inom den hermeneutiska tolkningsprocessen görs tolkningar av insamlat material mellan del och helhet för att försöka skapa sig en förståelse för något. Vid användandet av hermeneutik anses det viktigt att vid tolkningen försöka bortse från den egna förförståelsen inom området man studerar. Att kunna bortse från detta samt att även vara insatt i den mänskliga förförståelsens villkor, gör att studien blir mer överensstämmande med verkligheten. Är förförståelsen för stor kan det leda till att den dominerar när man gör undersökningen (ibid. 2008).

Enligt Ödman (1994) som har författat boken *Tolkning förståelse vetande – Hermeneutik i teori och praktik*, används hermeneutik för att tyda tecken och tolka dess innebörd. Tecknen kan vara bokstäver i texter eller tankar bakom texten. För att kunna tolka måste vi se förbi vår förförståelse men ändå vara medvetande om att den finns där. Utan den skulle ord inte ha någon betydelse menar Ödman och drar paralleller med ordet hammare. Om vi inte hade sett en hammare och använt den skulle ordet hammare inte betyda någonting för oss. Utan vår förförståelse skulle vi inte kunna tyda en text, orden skulle bara vara ”svammel”. Alltså behövs förförståelsen för att förstå ordens mening, men vi måste också inse att förförståelsen kan begränsa oss i tolkningsansatsen. Författaren

menar att det som tolkas kan ses från olika aspekter och att vi måste vara medvetna om detta. Orden kan ha olika betydelse för olika människor och detta måste jag, som forskare, vara medveten om. Att inte se förbi sin förförståelse och ha ett öppet sinne, menar författaren, är att vara fördomsfull (ibid. 1994).

Ödman refererar till Palmer (1969) som menar att tolkningen kan delas in i tre funktioner:

- *Att uttrycka något högt i ord, att säga eller utsäga*
- *Att förklara*
- *Att översätta*

(Ödman 1994:57)

Att tolka genom att säga eller utsäga sker genom att man beskriver hur något förhåller sig, tillkännager eller proklamerar något. Ofta sker detta med det talande ordet men kan även ske via skrift eller bilder. Dock menar författaren att det talande språket är starkare än det skrivna och att det talande följaktligen lättare att tolka (Ibid 1994). Att tolka genom att förklara något handlar om tolkandes förtydligande funktion, alltså dess avhandlande eller argumenterande. *Att tolka genom att översätta* är en väsentlig hermeneutisk uppgift. Författaren menar att detta är en svår uppgift. Språket måste vara tydligt för att översättningen skall vara enklare, men det är fortfarande svårt att sätta ord på olika talspråks former eller lokala uttryck. Man måste tolka delarna i texten för att försöka få ihop en sammanhängande text vilket, enligt Ödman, inte är det lättaste (ibid. 1994).

Via intervjuerna med chefen för förebyggande verksamheten samt verksamhetschefen för Anhörigcenter fick vi inblick i delar av verksamheten som endast de som ansvariga för verksamheten besitter, dessa ställde vi i relation till vår tidigare förförståelse angående ämnet. För oss som hade en ganska begränsad bild av anhörigstödet utformning gav detta värdefull information.

De anhöriga vi intervjuat i studien har genom att berätta fritt ur deras vardag bidragit till att vi i studien fått ett bredare perspektiv på vilken problematik anhöriga står inför, mest på det känslomässiga planet. För en anhörig kan det upplevas som utelämnade av mycket personliga detaljer när deras vardag och hem blir till en arbetsplats.

Intervjun med ansvarig politiker gjorde att vi fick ytterligare ett perspektiv på anhörigstöd och hur kommunens framtida vision ser ut för utformningen av stödet. Hennes kunskap och inblick inom ämnet gav oss vidare klarhet i hur anhörigstödet utformas i kommunen. Dessa delar var och en för sig, innehåller för lite fakta för att kunna generalisera angående huruvida stödet är bra utformat i dagsläget eller hur lagförslaget kommer att förändra något men delarna sammantaget gör att vi får större insikt än tidigare.

5.5 Etiska överväganden

När vi kontaktar intervjupersonerna och frågar om de vill medverka och ställa upp på en intervju berättar vi först om de etiska överväganden som finns och som beskrivs i boken

Introduktion till vetenskapsteorin (Johansson 1999). Att informera om detta är en mycket viktig del när man skall intervjua människor. Detta för att intervjupersonerna skall veta syftet med studien samt vilka rättigheter de har.

Under våra intervjuer har vi uppmärksammat fyra väsentliga huvudkrav inom forskning. Dessa huvudkrav är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet.

Enligt informationskravet valde vi att ge skriftlig information till våra informanter (se bilaga 2). Informationen som vi delgav informanterna var att deras deltagande var frivilligt och att de hade rätt att avbryta intervjun när de ville. Innan vi startade intervjuerna berättade vi lite om bakgrunden och syftet med vår studie. Detta gjorde vi genom en dialog med informanterna både skriftligt och muntligt. Våra deltagande informanter informerades om vad materialet ska användas till och vilka som kommer att ta del av det. Genom att föra en dialog innan intervjun så gav informanterna oss muntligt samtycke att använda oss av de svar som framkom i intervjuerna.

Johansson (1999) beskriver hur viktigt det är att all forskning som involverar människor, sker med ett informerat samtycke från informanterna. Det innebär att vi som forskare har ett ansvar att berätta vad den aktuella studien går ut på för dem som tillfrågas att delta i den. När det gäller konfidentialitetskravet så förbinder vi oss till tystnadsplikt gentemot våra informanter. Några informanter i denna studie är offentliga personer, vilket innebar att dessa inte hade några krav på anonymitet. Deras riktiga namn står därför med i uppsatsen.

Nyttjandekravet innebär att vi skyddar det insamlade materialet från intrång samt att de uppgifter vi får till oss från informanterna och allt material förstörs när tolkningen är klar. Detta är ytterst viktigt för att informanterna ska känna sig säkra på att materialet och den information de delger oss inte hamnar hos utomstående. Enligt Johansson (1999) är en viktigt etisk regel vid forskning att intervjupersoner inte får komma till skada på grund av det som framkommit vid intervjuerna.

6. Resultat

6.1 Intervju med personal och politiker

Socialstyrelsen beskriver i publikationen *Kommunernas anhörigstöd - Utvecklingsläget 2005* (2006-131-21) vilka satsningar som gjorts för att utveckla anhörigstödet. Staten har i policy och i lagen om personer som vårdar eller stödjer närstående (5 kap.10 §) en ambition att anhöriga som vårdar närstående *bör* få stöd. Detta har också följts av särskilda ekonomiska satsningar i ett flertal omgångar, i bland annat ”Anhörig 300” (1999–2001), ”Hälso- och sjukvårdsplanen” (2001–2004) och stimulansbidraget för åren 2005-2007. Stimulansbidrag är pengar kommuner kan söka i ekonomiskt bidrag för att utveckla och starta upp projekt och projektarbeten i kommunen. Under åren 2005-2007 riktade man bland annat in sig på stöd till anhöriga. Socialutskottet har vid tre tillfällen begärt att regeringen ska pröva möjligheterna till ett ökat lagstöd för anhöriga som vårdar närstående. I april år 2008 kom så förslaget om att *bör-lagen* skulle ändras till en *tvingande-lag* (Ds 2008:18)

När vi träffar Kerstin Weivert, chef för den förebyggande verksamheten i Gävle, och Stina Nordström, verksamhetschef på anhörigcenter i Gävle, beskriver de hur de i dagläget arbetar med anhörigstödet i Gävle kommun. Informanterna berättar att stödet är mycket individuellt utformat och är personligt anpassat efter den personen som skall ta emot stödet. När en anhörig kommer till centret kan det vara för att bara dricka en kopp kaffe eller prata lite. Anhörigstödjarna lyssnar på personen för att sedan erbjuda det stöd de finner mest lämpligt. Enligt informanterna finns ingen färdig mall att utgå ifrån, varje möte blir unikt och individanpassat. Deras kunskap ger dem vissa indikationer om hur anhörigstödet skall utformas, men de menar att den största vikten läggs på individuella behov. Ingen situation är den andra lik och stödet varierar stort beroende på individen.

Vidare berättar informanterna att anhörigstödet inte är behovsprövat, vilket innebär att vem som helst kan få stödet utan att ha beviljats bistånd. Detta innebär att vem som helst kan komma till anhörigcenter utan att ha bokat tid eller fått stödet beviljat av biståndshandläggare, vilket gör att stödet är helt frivilligt. Inte heller genomförs någon dokumentation om människorna som kommer till Anhörigcenter. Personalen har utformat ett formulär som finns att fylla i, för de som vill. På detta papper kan anhöriga lämna de uppgifter de själva vill. Det kan handla om lättare sjukdomsbild, telefonnummer, andra kontaktpersoner eller bara information som besökarna själva väljer att delge.

Informanterna berättar att de stödformer som erbjuds kan vara stödsamtal både i grupp och enskilt, må-bra dagar och föreläsningar. Vidare satsar Anhörigcenter på tema-veckor som har särskilda inriktningar, t.ex. en vecka för anhöriga till människor med stroke eller en vecka för anhöriga till psykiskt sjuka. Ett annat arbete som Anhörigcenter gör är bygga upp stödgrupper för anhöriga med hjälp av frivilliga och personalen på anhörigcenter. Efter uppstarten tar oftast anhöriga över och grupperna fortsätter på egen hand, men ofta i Anhörigcenters lokaler.

När vi frågar Kerstin Weivert om hennes tankar kring framtiden svarar hon att hon

känner lite rädsla inför lagförslaget som ligger hos riksdagen. Hon menar att det kan komma att leda till att stödet som erbjuds kan komma att begränsas.

”Vi har ju inga riktlinjer i dag, vi får utforma det som vi vill med politikernas förtroende. Men den nya lagen kan förändra det. Det kanske blir mer styrt då...”

(Kerstin Weivert)

Om regeringen beslutar på vilket sätt stödet till anhöriga ska utformas kan det leda till en försämring för kommuner med ett väl utvecklat stöd till anhöriga tror informanterna. Eftersom deras sätt att arbeta är att se individuella lösningar känns ”färdiga mallar” och ”styrning” som något negativt. I en kommun med lägre utvecklat stöd kan detta dock innebära något positivt. Detta är något som måste tas i beaktning, även om Gävle kommun värnar om att behålla den utformning de i dag har på stödformerna. Detta är också något som Kerstin Weivert påpekar:

”Lagförslaget och effekterna av det måste ses ur flera olika synvinklar”

(Kerstin Weivert)

Enligt Kerstin Weivert kan även det nya lagförslaget innebära att man får dokumentationsplikt som skulle kunna innebära att anonymiteten för de anhöriga försvinner. Informanterna beskriver hur löftet om anonymitet i dagsläget är en trygghet för de anhöriga som besöker centret.

I intervjun med Kerstin Weivert och Stina Nordström framkom att de inte var positiva till att dokumentera anhörigstödet former. De var rädda för vad denna förändring skulle kunna innebära för Gävle kommuns arbete med stödet. Tanken på detaljstyrning verkade skrämmande för dem och om det skulle finnas krav på dokumentation var de båda rädda att det skulle komma att bli både tidskrävande för personalen och skrämmande för de som är i behov av stöd. Båda informanterna menar att krav på dokumentation inte bara skulle kunna gynna kommuner utan också ställa större krav på resurser. En rädsla finns också att dokumentationen kan leda till högre kostnader som i sin tur kan leda till minskade resurser till anhöriga.

Gävle kommun har tidigare inte haft särskilda krav på hur anhörigstödet skall utformas eller vilka stödet skall riktas till. Fördelarna med detta menar Kerstin Weivert är att det är relativt enkelt och går ganska snabbt att få det stöd man behöver. Att införa behovsprövning för stödet skulle kunna göra processen långdragen och en del anhöriga är i behov av akut hjälp. Självklart menar Kerstin Weivert att det kan finnas fördelar med det sättet att ge stöd. Hon påpekar att om dokumentation bedrevs kunde statistik föras och utvärderingar göras enklare. Informanterna beskriver under intervjun hur kravlösa anhöriga oftast är när det gäller sina behov om stöd och avlastning. Det kan räcka med att få en stund för sig själv eller att i en stödgrupp få uttrycka sin situation för att man som anhörig ska orka fortsätta vårda.

Båda informanterna känner att de har politikernas stöd och att deras verksamhet prioriteras och är mycket glada för detta. När vi träffar Vivi-Anne Sundqvist, ordförande i omsorgsnämnden, säger hon att när frågan om nedskärningar kommer på tal i nämnden

berörs inte anhörigstödet. Hon säger att det är en hjärtefråga för dem i nämnden, oavsett vilket parti man tillhör, och att man inte är beredd att göra indragningar på det.

Informanten berättar under intervjun hur hon träffat anhöriga som varit i akut behov av stöd. Det kan vara fruar som inte sovit på flera veckor när deras dementa make klivit upp ur sängen flera gånger per natt, eller döttrar som känt sig helt utpumpade för deras gamle pappa ringer och skriker eller är elak. Hon tycker att det känns skönt att kunna hänvisa till Anhörigcenter och att dessa människor kan få hjälp redan dagen efter deras möte. Om handläggning skulle bli aktuellt skulle möjligheten till den akuta hjälpen kunna påverkas. Att få hjälp och stöd skulle då kunna bli en långdragen process med möten och samtal med biståndsbedömare innan hjälp skulle kunna ges. Detta är något som en del anhöriga inte skulle orka med. Flera anhöriga skulle då välja bort det stöd som de är i så akut behov av. Vidare berättar informanten att många upplever det som positivt att inget av det som sägs hos Anhörigcenter eller i anhörigrupper dokumenteras, vilket upplevs som skönt av anhöriga. Att få uttrycka hur man upplever sin situation utan att det förs vidare, kan ibland räcka långt för att orka vidare.

6.2 Intervju med anhöriga

I studien har vi intervjuat två personer som vårdar någon närstående. Intervjupersonerna är bekanta till oss och kontaktades per telefon. Tid bestämdes för intervju och de fick själva bestämma var intervjun skulle äga rum. Bägge informanterna valde sina egna hem som plats för intervjun. Bägge har vårdat någon anhörig under flera års tid och har olika erfarenheter av att vårda en anhörig. Innan vi träffas för att genomföra intervjuerna sänder vi ett e-post meddelande till informanterna där vi hänvisar till riksdagens förklaring på vad den nya lagen skulle kunna innebära för anhöriga. Detta för att ge dem en inblick i hur lagförslaget ser ut och för att ge dem möjlighet att fundera på hur lagförslaget kan komma att påverka deras situation.

Vi intervjuar Anna, vars pappa lider av Alzheimers sedan ungefär två år tillbaka. Hon berättar att hon är konstant trött efter pappas samtal. Han kan ringa henne mitt i natten för att fråga var han parkerat bilen eller var han lagt papper eller viktiga dokument. Hon har svårt att släppa tankarna på pappa under dagen och i bland känner hon att hennes arbete blir lidande. Men för henne är det viktigt att hon är den som tar hand om fadern. Hon menar att han har tagit hand om henne under hennes uppväxt och nu är det hennes tur.

”Pappa har ingen koll på tiden, och det är jobbigt eftersom han bara har mig att ringa till. Men jag kan inte göra så mycket. Det är ju min pappa... Utan honom skulle ju jag inte finnas. Jag kan inte tänka mig inte ta hand om honom...”

(Anna)

Anna anser att det finns dåligt med information om anhörigstödet i dag och att det kanske skulle bli lättare att nå ut till anhöriga om det fanns en tydlig lag. Men i kommunen där hon och hennes pappa bor är anhörigstödet inte så utvecklat. Hon menar att lagförslaget skulle kunna innebära att kommunen satsar mer på anhöriga, och då kanske hon skulle utnyttja tjänsterna oftare. Den enda stödformen Anna utnyttjar i dag är samtal, och detta tycker hon fungerar bra.

Anna kan alltså se fördelar med lagförslaget och hon har svårt att se hur något skulle kunna bli sämre av att stödet till anhöriga blir en skyldighet. Hon menar att de anhöriga gör ett massivt jobb med att vårda och finnas till för sina anhöriga och att det är på tiden att de får stöd i sitt arbete.

Anna säger att hon inte skulle vilja berätta alltför privata saker om sin pappa eller sig själv för vem som helst, till exempel biståndsbedömare inom kommunen. Hon litar i dag på den hon brukar samtala med, en diakon, men hon vet inte om hon skulle ha sökt stödet om det krävdes biståndsbedömning. Därför kan hon tycka att det inte bör vara lagstadgat om dokumentation. Anna menar att det är lättare för henne att öppna upp sig för relativt okända människor om hon vet att det stannar dem emellan och att ingen kommer att kunna återge det hon berättar.

” Det är skönt att bara prata, mellan fyra ögon... Ingen som sitter och för anteckningar när man pratat liksom.. Det känns mer privat på det sättet...”

(Anna)

Vi har även träffa Roger som bor hemma med sin sjuka fru som är dement i ordinärt boende. Frun har sedan några år tillbaka diagnosen demens men äter bromsmedicin. Han besöker regelbundet anhörigträffar i kommunen för att ta en kopp kaffe samt prata lite strunt med de andra som brukar vistas i lokalerna. Han uppskattar, liksom Anna, att man är anonym och att ingen behöver veta personliga saker om honom eller hans fru.

” Om alla visste allt om mig och frugan en massa privata saker och så, då skulle jag inte vilja träffa dem här... Man måste ha ett privatliv också...”

(Roger)

Roger och hans fru har ingen hjälp av hemtjänst, de har istället hjälp av frivilliga som via ett samarbete med kommunen han bor i ställer upp med fri avlösning ett visst antal timmar i månaden. Att ha okända människor i sitt hem hela dagarna som har full insyn i hans privata liv känner han sig motvillig till. Roger har i dag hjälp med avlösning några timmar då och då för att komma i väg och handla eller gå och basta med några vänner. Han tycker att det är skönt att veta att någon kommer hem till honom för att hålla frun sällskap när han inte är hemma och att det är skönt att veta att någon ser till så att frun har det bra. Men mer än någon timme i bland har det aldrig blivit.

Sammanfattningsvis kan vi tolka det som att de anhöriga anser att förändring av lagen både kan vara positiv och negativ, det beror på hur utvecklat anhörigstödet är i deras kommun och vilka önskemål man har när det gäller stödet. Som vi beskrev tidigare kan anhöriga välja bort stödet om det inte passar deras behov eller om det är för krångligt att få stödet. Både Roger och Anna säger att stödet bör vara behovsanpassat, och att det kan bli fel om det bara finns färdiga lösningar att utgå i från. De anser båda att det är bra med individanpassade stödformer. Men för Anna känns lagförslaget inte som någon begränsning, snarare som ett sätt för hennes kommun att börja arbeta mer med anhörigstödet. Roger menar att stödet som erbjuds honom och hans fru passar dem mycket bra och han är glad att han får den hjälp han behöver för att orka vårda sin fru i hemmet.

” Det blir ju alltid bäst om man får göra lite som man vill... Det är inge kul att anpassa sig efter andra när det gäller ens liv...”

(Roger)

Det Roger menar är att alla lever sitt liv på olika vis och har olika behov. De flesta av oss vill ha ett privatliv men när man drabbas av sjukdom eller blir äldre kan det hända att man måste släppa in andra människor i sitt hem, i sin privata bostad. I våra intervjuer med anhöriga framkommer att de tycker att det är skönt att de som arbetar med anhörigstödet inte har mer inblick i deras liv än vad de tillåts och att det är skönt att det finns individuella lösningar som passar alla.

I våra möten med Roger och Anna kom det fram att våra informanter har mycket olika behov och önskemål om anhörigstöd. De befinner sig i olika situationer och vill ha stöd som passar just deras behov.

7. Analys och diskussion

I vårt arbete har vi mött olika åsikter om lagförslaget, några har varit positiva och andra negativa. Men det som känts genomgående är att de vi träffat anser att det är viktigt att satsa på och värna om dessa människor som vårdar någon anhörig. För att inte denna grupp skall glömmas bort kan lagförslaget vara en lösning. Att ha ett fungerande och väl utbyggt stöd till anhöriga är av största vikt för kommunerna. Detta anser vi är en billig lösning på ett växande problem, faktum är att antalet äldre ökar och att allt fler behöver hjälp och stöd. Man kan fundera på om vad som skulle hända om hälften av alla som idag vårdas av en närstående skulle behöva omsorg från t.ex. hemtjänst eller en plats i kommunens särskilda boende. Vi kan i vårt arbete se att forskning bedrivs för att underlätta för anhörigstödet och lagförslaget innebär att fortsatta satsningar kommer att ske i framtiden. I all litteratur vi läst framkommer det hur viktigt anhörigstödet är och hur stort antal det är som faktiskt vårdar någon närstående. Som vi tidigare nämnt vinner alla parter på att anhörigstödet prioriteras.

Vi kan i vår analys se fördelen med att ingen dokumentation görs i kontakten med anhöriga. Anonymiteten värderades högt av våra intervjupersoner. Vi kan också se nackdelar med att inte föra dokumentation av stödet och dess utformning. Som informanterna uttryckte det finns svårigheter med att utföra utvärderingar eller att föra statistik. Utvärderingar ger större möjlighet att se brister i det tidigare arbetet vilket ökar möjligheten till utveckling. För att leda arbetet framåt behöver man se vad som gått snett tidigare.

Möjligheten till att alltid få ett individanpassat stöd är en av Gävle kommuns styrkor och det förvånade oss att man har möjligheten att vara så individinriktade. Efter att ha genomfört denna studie kan vi dock se att enligt personalen och politiker kan individanpassade lösningar leda till ett gott anhörigstöd. Vi kan alltså förstå varför Gävle kommun värnar om denna möjlighet. Om lagförslaget påverkar individanpassade utformningar av stödet är det i dagsläget ingen som vet men våra informanter uttrycker en rädsla inför den risken.

I litteraturen och i samtalen med våra informanter kan vi tolka hur lagen kan komma att förändra anhörigstödet både positivt och negativt. En lag som säger att kommunerna skall erbjuda anhöriga som vårdar någon närstående hjälp och stöd borde kunna ses enbart som positiv men vi vet inte vad den kan komma att innebära i de kommuner där man redan har arbetat fram ett väl fungerande anhörigstöd. Våra informanter hade olika erfarenheter bakom sig och det är svårt att se hur tydligt utformade skyldigheter kan komma att påverka dessa erfarenheter. I Gävle kommun finns en rädsla för att ramar och regler kan begränsa det stöd man i dag erbjuder. Det individanpassade stödet kan, enligt våra informanter, komma att gå förlorat om lagen innehåller modeller eller direktiv som måste följas. Men våra informanter menar också att lagen kan utveckla och förnya det anhörigstöd som i dag finns i Gävle kommun. Om lagen omfattas av krav på dokumentation kan stödet utvärderas och kanske förbättras.

7.1 Brister i vårt arbete

Det hade varit intressant att jämföra hur lagen påverkar anhängstødet i olika kommuner, något vi inte hade tid med. Det hade dessutom varit ett ganska omfattat arbete och vi saknade resurser för att utföra detta. Dock kan man ju säga att vi hade fått en vidare undersökning om detta hade varit möjligt. Vi menar att en jämførelse mellan olika kommuner kan vara svår eftersom, som vi nämnt tidigare, storlek på kommun eller budgeten i kommunen kan ligga till grund för hur välutvecklat stødet är.

Att göra intervjuer med flera anhängiga hade också varit givande, då detta är en grupp som lagen faktiskt berør mest. Men de anhängiga är svåra att finna och dessutom kan dessa ha svårt att se konsekvenserna av lagförslaget som de på Anhängcenter kan göra. Att våra intervjupersoner dessutom inte nyttjade så mycket av anhängstødet påverkade kanske deras svar. En person som har god inblick i utformningen och konsekvenserna av lagförslaget, hade kanske svarat annorlunda, något som vi har varit medvetna om i vår tolkning.

Vi såg både fördelar och nackdelar med de intervjuer vi genomförde. Att intervju flera personer samtidigt, som vi gjorde med personalen på anhängcenter, ansåg vi vara positivt. Informanterna kunde hjälpas åt att ge en rättvis bild av stødets utformning. Dock hade det varit intressant att se om svaren på frågorna hade sett annorlunda ut om vi träffat informanterna på tu man hand.

Det hade också varit intressant att träffa fler politiker i Gävle kommun för att se vad de tyckte om lagförslaget. Men vi valde att intervju ordförande i omvårdnadsnämnden, Vivi-Anne Sundqvist eftersom tiden krävde att vi begränsade oss i vårt urval.

7.2 Vår hypotes

Vi anser att vi fick vår hypotes bekräftad när vi träffade våra intervjupersoner. I vår hypotes menade vi att i de kommuner som har gjort satsningar för att stødja anhängiga kan eventuell detaljstyrning leda till att anhängstødets utformning begränsas. Detta kan komma att innebära att det individuellt utformade stødet förvandlas till en ”standardmodell”, där samma lösning skall passa alla. Men lagförslaget kan även innebära fördelar, inte bara för de mindre kommunerna utan även för de större, om exempelvis uppfølningen av stødet blir bättre. Att dokumentera kan innebära en rättvisare statistik angående exempelvis besøksfrekvens. Det kan även leda till ökat utbyte av exempelvis erfarenheter eller utbildningsinsatser kommuner emellan. På anhängcenter bekräftade man att det är mycket som kan förändras för verksamheten eftersom de arbetat fram ett väl fungerande arbetssätt. När vi träffade personalen på Anhängcenter och genomförde vår intervju, fick vi infallsvinklar som vi själva inte hade tänkt på. Detta ledde till att vår hypotes ytterligare blev bekräftad.

Vi kan dock även se att vår förförståelse, d.v.s. att anhängstødet i vissa kommuner kan komma att begränsas i och med lagförslaget, hämmade oss i vårt arbete. Vi har hela tiden försøkt hitta belägg för vår hypotes och kan på så sätt ha missat viktiga detaljer som kunde ha lett till att vi förkastat hypotesen.

7.3 Sammanfattning av resultat

Om vi ska sammanfatta det våra informanter har att säga om Lagförslag Ds 2008:18 menar vi att det finns både positiva och negativa aspekter på förslaget. Ingen kunde säga att det bara skulle bli bättre av en lagstiftning, men ingen kunde heller säga att det skulle innebära enbart försämringar. I och med en lagstiftning blir anhöriga i kommuner med lågt utvecklat stöd till anhöriga gynnade. Man kommer då att bli tvungna att prioritera anhörigstödet och kommunerna får då en skyldighet att vårda de kommuninvånare som vårdar någon närstående. Man kan heller inte ta bort stödet eller skära ner på det i besparingssyfte. På så sätt har lagförslaget en positiv sida för kommuner med lågt eller obefintligt anhörigstöd i dag.

I Gävle kommun har man däremot gjort medvetna satsningar på stödet i en längre tid och både ordförande i omvårdnadsnämnden Vivi-Anne Sundqvist och personal på Anhörigcenter kan se faran med att lagstadga stödet. Detaljstyrning är något de känner motvilja inför och de har svårt att se eventuella förbättringar av anhörigstödet om detaljstyrning och färdiga stödformer skulle bli aktuellt i och med den nya lagen. De menar att nya regler och förordningar kan tillkomma som kanske inte liknar de stödformer som i dag erbjuds i Gävle kommun. De tror att detta kan leda till inskränkningar i Gävles befintliga stöd. Vivi-Anne Sundqvist säger i intervjun att hon kommer att ta strid för att Gävle kommun skall få fortsätta utforma stödet på samma sätt som de gör i dag. Hon menar att man inte skall förstöra ett vinnande koncept.

Ordförande i omvårdnadsnämnden, Vivi-Anne Sundqvist, chef för den förebyggande verksamheten i Gävle, Kerstin Weivert, samt chef över anhörigcenter i Gävle, Stina Nordlund, säger att Gävle kommun är en av de kommunerna i Sverige som kommit längst när det gäller utvecklande av anhörigstöd. Anhörigcenter tar emot många studiebesök, och föreläser i andra kommuner om sin verksamhet. Vivi-Anne Sundqvist uttrycker en stolthet över att få vara delaktig i utvecklingen av anhörigstödet i Gävle kommun. Enligt henne har Omvårdnadsnämnden en gemensam syn på begreppet anhörig. Alla har vi erfarenhet av att vårda eller sörja för någon närstående menar hon. Johansson (2007) beskriver hur det finns fyra typer av människor: *De som varit anhörigvårdare, De som är anhörigvårdare, De som kommer att bli anhörigvårdare* och *De som kommer att behöva anhörigvårdare* (Johansson 2007:39).

De båda anhöriga Anna och Roger hade specifika åsikter om hur de tycker att anhörigstödet skall vara utformat. Anna använder inte alla former av hjälp och avlastning som kommunen har att erbjuda men tycker att det stöd hon nyttjar passar henne mycket bra. Hon har svårt att se hur lagen om stöd till anhöriga skulle göra något sämre. Det vi kan se i intervjun med Anna är att hon tycker att individanpassat stöd fungerar mycket bra. Hennes behov och önskemål blir i dag uppfyllda eftersom hon får det stöd som passar just henne.

7.4 Analys och Teorianknytning

Enligt Homans utbyteteori, som i grunden är psykologisk, utgår man ifrån att alla människor utför handlingar och söker belöning för dessa. Homans menar att en person inte är benägen att upprepa handlingen om den inte resulterar i vad individen anser är en

belöning. Belöning behöver inte i sammanhanget betyda att den som utför handlingen kräver någon form av bekräftelse tillbaka utan det kan enligt Homans vara den egna tillfredsställelsen som är belöningen. Han menar att all interaktion människor emellan är en form av bytesaffär, det ger människan och dess medmänniskor olika sorters bekräftelse i interaktionen. All kommunikation människor emellan kräver att man får respons på en handling. Homans menar att uteblir den responsen hos en medmänniska så får människan inte den bekräftelse-belöning som den behöver och vill ha för en bra kommunikation. Homans menar att det inte är något människan är medveten om och kan välja eller avstå ifrån utan han menar att detta sker med automatik.

Homans menar vidare att en individ även kan utföra handlingar om han/hon känner en rädsla över att bli bestraffad om handlingen uteblir. Teorin grundar sig på att den mänskliga interaktionen blir ett konstant givande och tagande i relationer, där man kan säga att det blir ett oändligt samspel mellan att vilja ha belöning för utträttad handling eller rädsla för bestraffning i avsaknad av handling. Detta får oss att hela tiden söka nya aktörer i vårt sociala samspel för att få bekräftelse samt belöning på olika plan i olika relationer. Om vi då applicerar denna teori på att vara anhörig till en svårt sjuk eller dement människa så kan det betyda att man av kärlek vårdar sin anhörig vid dess sjukdom därför att det ses som en naturlig handling makar emellan. När man senare inte orkar längre kan det vara svårt att be om hjälp eftersom man är rädd att det anses som att man sviker den sjuke. Som anhörig kan man även uppleva att man inte längre behövs och därigenom inte får bekräftelse på att vara behövd längre. Detta dilemma kan upplevas som en svår sorg av anhöriga i inledningsfasen.

Vi kan även se teorin som en ekonomisk teori. I vår studie har vi fått bekräftat att anhöriga inte kräver så stora resurser eller stödinsatser som kostar kommunen pengar, utan de söker oftast stöd och uppmuntran i mindre omfattning. I utbyte får Gävle kommun anhöriga som utför ett stort och tungt arbete med att vårda sina anhöriga till "en billig penning". Detta resulterar i ett givande och ett tagande mellan aktörerna, en slags bytesaffär som alla vinner på. Därmed har teorin inte bara en psykologisk vinkel utan kan också innebära rena besparingar för kommunens del (Homans 1969).

Om lagförslag Ds 2008:18 träder i kraft kan det, som nämns tidigare i arbetet, innebära inskränkningar i utformningen för Gävle kommuns anhörigstöd. Det finns farhågor om detta hos personalen på anhörigcenter samt ordförande i omvårdnadsnämnden, en rädsla över att det idag så väl fungerande samspelet kommer att försämras. Detta kan innebära att färre är benägna att utföra handlingen eftersom de anser att belöningen inte är tillräcklig. Enligt omvårdnadsnämndens ordförande Vivi-Anne Sundqvist, Kerstin Weivert, chef för den förebyggande verksamheten och Stina Nordström, chef på anhörigcenter i Gävle, är stödet som når ut till anhöriga ofta anledningen till att dessa orkar utföra arbetet hemma. Att satsningar görs på anhöriga bekräftar att Homans teori är viktig (ibid.1969).

Omvårdnadsnämndens ordförande Vivi-Anne Sundqvist menade under intervjun att Gävle kan profilera sig som en attraktiv kommun eftersom de har ett väl fungerande stöd till anhöriga. Om kommunen satsar på denna grupp, får de så alltså mycket i gengäld,

både ekonomiskt och i reklamsyfte. Om man däremot gör förändringar i stödets utformning, i och med att lagen sätter upp nya direktiv för hur stödet skall utformas, förlorar Gävle sin status som framstående inom anhörigstöd.

Enligt Homans kan individen också utföra handlingar eftersom han/hon känner en rädsla över bestraffning om handlingen uteblir. Om detta appliceras på de anhöriga som vi intervjuat i vår undersökning, kan det leda till att färre tar kontakt med Anhörigcenter för att de, som de själva uttryckte det, känner obehag över att det som sägs i mötet skall dokumenteras. De båda anhöriga som vi intervjuade framförde dessa farhågor och, som vi kan se det, överensstämmer detta väl med Homans utbytesteorin (ibid. 1969).

7.5 Slutsats

Vi startade detta arbete med en hypotes som sade att anhörigstödet i Gävle kommun kan begränsas på grund av detaljstyrning i och med lagförslag Ds 2008:18. Efter genomförda intervjuer kan vi se att de som arbetar på Anhörigcenter delade denna hypotes med oss och att detta var något de kände en viss rädsla inför. Personalen hade dessutom funderingar kring huruvida eventuella krav på handläggning eller dokumentation kunde "skrämma i väg" de som kom för att söka stödet vilket de såg som något mycket negativt. Omvårdnadsnämndens ordförande Vivi-Anne Sundqvist berättade att hon, om eventuella direktiv från regeringen angående utformningen av anhörigstödet, skulle kämpa och bråka för att få behålla det stöd de har utformat i dag.

Det är svårt att säga om chef för förebyggande verksamheten Kerstin Weivert och chef för anhörigcenter Stina Nordlund känner sig hotade av lagförslaget för att det kan komma att förändra det stöd som de själva varit med att utforma och bygga upp. Kerstin Weivert visar stor stolthet över det hon uppnått med stödet och hon verkar lite motsträvig till förändringen som kan komma av förslaget. Vid intervjun framkommer en rädsla för att arbetet med de anhöriga kan komma att bli styrt vilket kan vara en svårighet eftersom personalen på anhörigcenter är vana att arbeta med individuella lösningar och åtgärder. Det är alltså svårt att se om lagen verkligen kan innebära försämringar för anhörigstödet i Gävle kommun eller om det är personalens egna rädslor för förändringar som framkommer vid intervjutillfället.

De anhöriga hade delade meningar om hur lagförslaget skulle komma att förändra deras vardag. Både Roger och Anna har svårt att sätta sig in i vad lagförslaget skulle innebära för förändringar för dem och deras kommuner. Bägge informanterna välkomnar ändå ett lagförslag eftersom bägge tror att det kommer att förbättra för många som vårdar. Farhågorna att lagförslaget skulle innebära att man fick lämna ut känslig information angående sin anhörig i samband med dokumentation måste ändå vägas mot fördelarna med förslaget anser bägge informanterna. Att dokumentationen i sig skulle innebära något negativt finns egentligen ingen forskning om. Dock kan vi se att det verksamhetsansvariga är rädda för att det skulle ta resurser ifrån det nuvarande arbetet i form av tid samt att krav på dokumentation skulle kunna skrämma anhöriga som värnar om sitt privatliv.

8. Referenser

- Alvesson, M. Sköldbberg, K. (2008) *Tolkning och reflektion* Studentlitteratur, Lund
- Bergstrand B-O. (2006) *Den nya socialtjänstlagen* Bokförlaget Kommunlitteratur.
- Eriksson, B-E. Månsson, P. (1991) *Den goda tanken: Om etik och moral i forskning med människor* Allmänna förlaget, Stockholm.
- Gävle kommuns hemsida – Om anhörigstöd
http://epi.gavle.se/gk/t_sida.aspx?id=2509
- Holgerson, L. (2004) *Socialpolitik och socialt arbete* Nordsteds Jurudik, Stockholm.
- Homans, G. (1969) *Upptäckt och förklaring i samhällsvetenskaperna* Argos Förlag AB, Uppsala
- Jarrick, A. Josephson, O. (1996) *Från tanke till text* Studentlitteratur, Lund
- Johansson, C. Isaksson, M. (2006) *Familjemedlemmars upplevelse av demensproblematik i ett relationsperspektiv* C-uppsats, Luleå tekniska universitet
<http://epubl.luth.se/1402-1773/2006/170/LTU-CUPP-06170-SE.pdf>
- Johansson, L. (2007) *Anhörig – Omsorg och stöd* Studentlitteratur, Lund
- Johansson, L. (2008) Anhörigstödet grundpelare *Äldre i centrum- tidskrift för aktuell äldreforskning* Nr 1 2008. Sid. 22-23
- Johansson, L-G. (1999) *Introduktion till vetenskapsteorin* Stockholm, Thales.
- Karlén, H. Thorgren, S. (2005) *Samverkan i strategiska SME-nätverk- Ett utbytesteoretiskt perspektiv* C-uppsats, Luleå Tekniska Universitet
<http://epubl.luth.se/1402-1773/2005/054/LTU-CUPP-05054-SE.pdf>
- Kristensson, M. Lundgren, S. Wikner, K. (1997) *Social Kompetens - Spindeln i nätet* D-uppsats, Göteborgs Universitet
<http://hem.passagen.se/umbra/kompt1.htm>
- Lindberg, C. Nilser, Å. (2008) *Bättre stöd till anhöriga* Debattartikel publicerad i Dalarnas tidningar 2008-04-15
http://www.folkpartiet.se/FPTemplates/ListPage_72483.aspx
- Nilsson, B. (2005) *En trygg ålderdom* Debattartikel publicerad i Expressen 2005-08-31
<http://www.expressen.se/1.246269>

Nilsson, M. (2005) *Anhörig eller anställd personal? Vilken vård efterfrågar äldre när de drabbas av sjukdom* Magisteruppsats, Blekinge Tekniska Högskola
[http://www.bth.se/fou/cuppsats.nsf/all/5d3fd8a60a5a2d13c125727b005f95dc/\\$file/Magisteruppsats_ver1%5B1%5D.0.pdf](http://www.bth.se/fou/cuppsats.nsf/all/5d3fd8a60a5a2d13c125727b005f95dc/$file/Magisteruppsats_ver1%5B1%5D.0.pdf)

Olofsson, M. Larsson, M. (2008) *Regeringsproposition 2008/09:82 Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående* Proposition, Riksdagen 2008
<http://www.riksdagen.se/debatt/visadok.aspx?spc=obj&guid=2b285696-984c-4e3e-9ba1-113d5ddf28fc>

Reinecker, L. 2004. *Problemformulering*. Liber, Malmö

Socialstyrelsen 1998-26-09 *Stöd till äldres anhöriga – En nationell kartläggning* Nordstedts förlag, Stockholm.
<http://www.socialstyrelsen.se/Publicerat/1998/3855/1998-26-9.htm>

Socialstyrelsen 2004-123-8 *Framtidens anhörigomsorg*
<http://www.socialstyrelsen.se/NR/rdonlyres/B1770346-F51E-4B5E-9129-E343018044BE/2063/20041238.pdf>

Socialstyrelsen 2005-131-1 *Anhörigas röster - Om att se, förstå och stödja anhöriga till äldre.*
<http://www.socialstyrelsen.se/NR/rdonlyres/8A2AB87C-D594-4817-B05A-CE59B844C0C4/2906/20051311.pdf>

Socialstyrelsen 2006-131-21 *Kommunernas Anhörigstöd- Utvecklingsläget 2005*
<http://www.socialstyrelsen.se/NR/rdonlyres/BB9DCD93-910A-4947-9783-B02AA4A13268/5768/200613122.pdf>

Riksdagens hemsida- Kap 5 10§ Lagen om anhörigstöd
<http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=2001:453>

Ödman, P-J. (1994) *Tolkning Förståelse Vetande – Hermeneutik i teori och praktik* Nordstedts förlag, Stockholm
http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3271&dok_id=GWB418

Bilaga 1- Lagen om personer som vårdar eller stödjer närstående

5 kap 10 §

Socialnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder. Lag (2009:549).

Bilaga 2 - Samtyckesblankett till personal på Anhörigcenter samt ordförande i Omvårdnadsnämnden

Vi som skriver detta heter Susanne Furuström och Karin Larsson. Vi läser Sociala omsorgsprogrammet på Högskolan i Gävle och för närvarande arbetar vi med att skriva vårt examensarbete.

Vårt syfte med denna studie är att undersöka hur Anhörigcenter i Gävle Kommun kan beröras av lagförslag Ds 2008:18.

Våra intervjuer kommer att genomföras med hjälp av bandspelare, därför skulle vi vilja ha Ert samtycke angående denna intervjuform. Ni ska även vara medvetna om att Ni när som helst kan avbryta intervjun samt att vi garanterar Er full konfidentialitet om ni så önskar.

Vårt intervjumaterial kommer att förvaras så att inga obehöriga kan få tillgång till Era svar. Efter genomgång av intervjun kommer allt inspelat material gällande Er att förstöras.

Deltagandet utgår ifrån Era förutsättningar och är självklart frivilligt. Efter godkänd uppsats översänder vi gärna ett exemplar till Er om så önskas.

Om Ni har några funderingar gällande intervjuerna eller ytterligare vill kommentera frågorna, kan Ni kontakta oss via mail eller telefon.

Susanne: XXXX@hotmail.com
076/XXXXXXXX

Karin: XXXX@hotmail.com
073/XXXXXXXX

Tack för Er medverkan.
Med vänlig hälsning

Susanne och Karin

Bilaga 3 - Frågor vid intervju med chef över den förebyggande verksamheten i Gävle, Kerstin Weivert och verksamhetschef på anhörigcenter i Gävle, Stina Nordström

- Vill ni presentera Anhörigcenter?
- Hur ser Ni på framtiden?
- Finns det någon problematik med anhörigstödet i dag?
- Hur ser de framtida behoven ut?
- Hur mäter Ni framtidens behov?
- Kan Ni se några problemområden i framtiden för anhöriga?
- Mäts behoven eller är det kommunens vision som styr?
- Anser Ni att anhörigcenter har tillräckligt med stöd och resurser från kommunen?
- Vilket stöd, uppfattar Ni, är det som uppskattas mest av anhöriga?
- Vilket form av stöd kommer det finnas mest behov av i framtiden, tror Ni?
- Hur når Anhörigcenter ut till de anhöriga som vårdar *i det tysta*?
- Hur tror Ni lagförslag Ds 2008:18 kan komma att förändra Er verksamhet?
- Kan Ni se några styrkor/svagheter, när det gäller er verksamhet, i lagförslag Ds2008:18?

Bilaga 4 - Frågor vid intervju med ordförande i omvårdnadsnämnden, Vivi-Anne Sundqvist

- Hur ser Du på Anhörigstödet i Gävle kommun?
- Vilka satsningar görs, från kommunens sida, på anhörigstödet i Gävle kommun?
- Är anhörigstöd något som prioriteras av Omvårdsnämnden?
- Hur ser Du på framtiden när det gäller Anhörigstödet i Gävle kommun?
- Hur ser Du på lagförslag Ds 2008:18?
- Kan Du se några styrkor/svagheter med lagförslag Ds 2008:18, sett ur en politisk synvinkel?

Bilaga 5 – Samtyckesblankett till anhöriga

Vi som skriver detta heter Susanne Furuström och Karin Larsson. Vi läser Sociala omsorgsprogrammet på Högskolan i Gävle och för närvarande arbetar vi med att skriva vårt examensarbete.

Vårt syfte med denna studie är att undersöka hur Anhörigcenter i Gävle Kommun kan beröras av lagförslag Ds 2008:18. Vi vill nu veta vad Ni, anhöriga, tror Lagförslag Ds 2008:18 kan komma att innebära för Er som privatpersoner. Vi kommer att utgå ifrån stödet i Gävle kommun, men detta gör inte Era åsikter mindre viktiga.

Våra intervjuer kommer att genomföras med hjälp av bandspelare, därför skulle vi vilja ha Ert samtycke angående denna intervjuform. Ni ska även vara medvetna om att Ni när som helst kan avbryta intervjun samt att vi garanterar Er full anonymitet om ni så önskar.

Vårt intervjumaterial kommer att förvaras så att inga obehöriga kan få tillgång till Era svar. Efter genomgång av intervjun kommer allt inspelat material gällande Er att förstöras.

Deltagandet utgår ifrån Era förutsättningar och är självklart frivilligt. Efter godkänd uppsats översänder vi gärna ett exemplar till Er om så önskas.

Om Ni har några funderingar gällande intervjuerna eller ytterligare vill kommentera frågorna, kan Ni kontakta oss via mail eller telefon.

Susanne: XXXX@hotmail.com
076/XXXXXXXX

Karin: XXXX@hotmail.com
073/XXXXXXXX

Tack för Er medverkan.
Med vänlig hälsning

Susanne och Karin

Bilaga 6 – Frågor vid intervju med anhöriga

- Berätta om din situation?
- Nyttjar du i dag anhörigstödet i din kommun?
- Hur har du fått information om anhörigstödet i din kommun?
- Vad vet du om Lagförslag Ds 2008:18?
- Hur tror du lagförslaget kommer att påverka din situation?